

Dierenwelzijn: de big-five van vrijheden

Hoe kun je het best controle houden over gezonde dieren én gezonde mensen? Juist, door middel van welzijnseisen. Over welzijnseisen raak je niet snel uitgepraat. Is de ene in werking getreden, dan dient de volgende zich alweer aan. Soms kan de boer zich goed in de eis vinden, de andere keer minder of helemaal niet. Wat is welzijn nu precies en welke ontwikkelingen spelen er op dit moment?

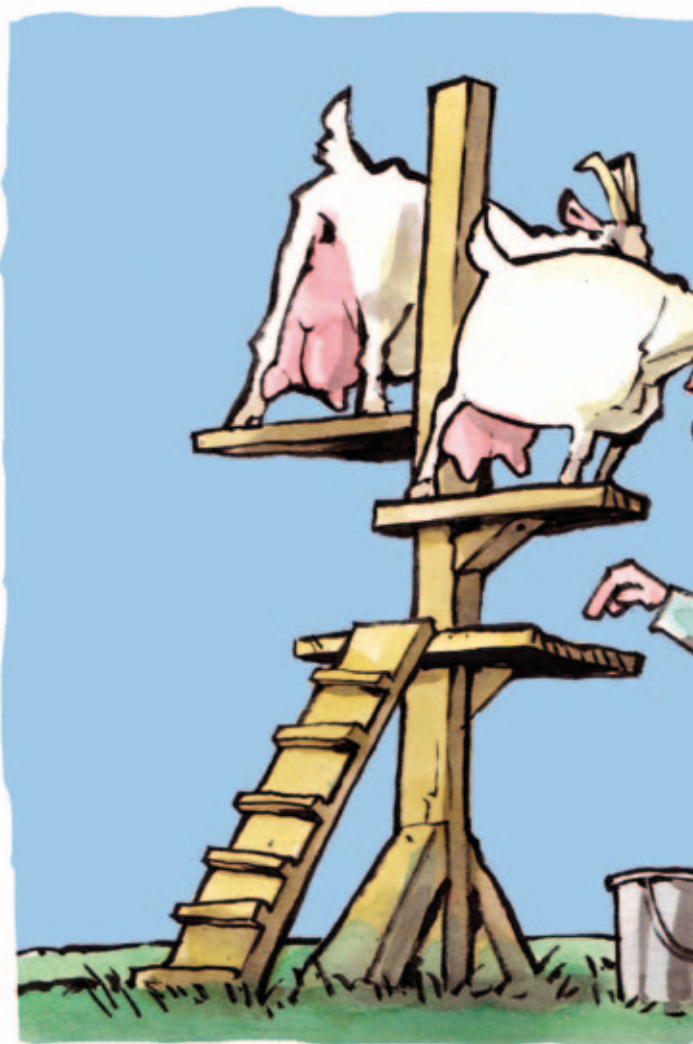
Door Janita Schimmel

Wat is welzijn? Voor de één is het iets anders dan voor de ander. Bij dierenwelzijn gaat het om het geestelijk én lichamelijk welzijn van het dier. Toch lijken niet alle regels beide aspecten van dierenwelzijn te kunnen verbeteren. Denk maar eens aan de nieuwe eisen wat betreft verdoofd castreren van biggen. Veel varkenshouders plaatsten al vraagtekens bij deze nieuwe regel. Het proces van verdoven – zowel het spuiten als de uitwerking – is volgens veel varkenshouders niet veel diervriendelijker dan het castreren zelf, dat maar enkele seconden in beslag neemt. De begrippen geestelijk en lichamelijk welzijn zijn dan ook te onduidelijk om goede regels voor te maken. De Britse Farm Animal Welfare Council (FAWC) heeft daarom vijf 'vrijheden' vastgesteld om te kunnen bekijken of dieren wel of niet diervriendelijk worden gehouden. Ook het Nederlandse ministerie van LNV heeft deze vrijheden als basis van welzijnseisen gesteld. Een dier moet vrij zijn:

- van dorst, honger en onjuiste voeding;
- van fysiek en fysiologisch ongemak;
- van pijn, verwondingen en ziektes;
- van angst en chronische stress;
- om het natuurlijk (soort eigen) gedrag te vertonen.

Ontwikkelingen

Er zijn veel ontwikkelingen als het gaat om dierenwelzijn. Neem bijvoorbeeld keurmerken. Er zijn scharrelkeurmerken, het EKO-keurmerk, het Beter-Leven kenmerk en het Demeter-keurmerk. Door deze keurmerken worden boeren gemotiveerd om hun dieren welzijnsbewust te houden. De consument op zijn beurt wordt dagelijks geconfronteerd met de vraag: 'koop ik wel of geen producten waarbij extra rekening wordt gehouden met dierenwelzijn?'

Dat levert een ware concurrentieslag op tussen 'gewone' en keurmerkproducten. Op dit moment lijkt het erop dat de welzijnsvriendelijke producten een voorsprong nemen op de traditionele producten. Daarom besluiten steeds meer boeren hun dieren op een andere manier te houden. Denk maar aan melkveehouders die Campina merkmelk leveren of een pluimveehouder die leghennen houdt volgens het Rondeel-concept. Het is goed dat er wordt toegezien op dierenwelzijn en dat ondernemers daaraan meewerken. Aan de andere kant is het jammer dat boeren op deze manier min of meer worden gedwongen veranderingen door te voeren in plaats van dat er echt begrip bij hen wordt gekweekt.

Een andere ontwikkeling is dat boeren zelf in actie komen bij mogelijke invoering van nieuwe welzijnseisen. Een goed voorbeeld hiervan is de verscherpte eis voor het leefop-

Belangrijke jaartallen op een rij

2010: Er wordt gekeken naar dierenwelzijnaandachtspunten voor melkgeiten.

Eind 2010: Bekeken wordt of aanscherping van de welzijnseisen voor kalveren noodzakelijk is.

1 januari 2011: De norm voor hakdermatitis (aandoening bij vleeskuikens) wordt van kracht.

1 januari 2012: Het houden van kippen in legbatterijen is niet langer toegestaan.

1 juli 2012: De norm voor voetzoollaesies bij vleeskuikens wordt van kracht.

1 januari 2013: De overgangstermijn voor de strengere welzijnseisen voor alle varkensbedrijven loopt af.

1 juli 2014: De norm voor voetzoollaesies vervangt de norm voor hakdermatitis en wordt stapsgewijs aangescherpt.

pervlak van vleesvarkens in 2013. Voor veel varkenshouders bleek deze eis financieel onhaalbaar. Toen zij hiertegen in actie kwamen, besloot landbouwminister Verburg de eis te versoepelen. Er wordt dus naar zowel consument- als ondernemer geluisterd.

Nieuwe welzijnseisen

Dierenwelzijnseisen worden regelmatig aangepast en bijgesteld. Veel agrarische sectoren krijgen de komende jaren te maken met nieuwe regels. De belangrijkste veranderingen en aandachtspunten binnen de varkenshouderij, pluimveesector, kalverhouderij en voor de melkgeiten op een rijtje gezet:

Varkenshouderij

Binnen de varkenshouderij staat er nogal wat te gebeuren tot aan 2013. Dan gaan namelijk drie nieuwe welzijnseisen in. De eerste is de Europese eis voor het houden van dragende zeugen in groepshuisvesting. De tweede is de invoering van de EU-eis van een spleetbreedte van 18 millimeter in de roostervloeren van vleesvarkensstallen. Voordat deze eis van kracht wordt, gaat minister Verburg na bij de Europese Commissie of de eisen die de Denen op dit gebied stellen, in orde zijn. In Denemarken geldt namelijk de Europese eis van 18 millimeter spleetbreedte alleen voor volledige roostervloeren. Deense vleesvarkensbedrijven mogen bij halfroostervloeren (net als in Nederland: 40 procent van de vloer is dicht) roosters met een spleetbreedte van 20 millimeter blijven gebruiken. Afhanke-

lijk van de conclusie over deze handelswijze bekijkt Verburg wat de mogelijkheden zijn voor de Nederlandse situatie.

De derde welzijnseis is de aanscherping van de Europese varkensrichtlijn van de leefoppervlakenormen voor biggen en vleesvarkens. Deze aanscherping zou alleen in Nederland worden doorgevoerd. Maar omdat de oppervlakenorm voor biggen en vleesvarkens in Nederland al 20 procent hoger ligt dan in Europa, heeft minister Verburg eind maart besloten deze eis te laten voor wat het is. Wel wil de minister de leefoppervlakenorm voor alle vleesvarkens per 2013 laten vastleggen op 0,8 vierkante meter per dier. Tot op heden kregen alleen vleesvarkens van 85 tot 110 kilo zoveel leefruimte en moesten lichtere dieren het met minder staloppervlak doen. Varkenshouders hebben tot 2013 de tijd hun bedrijven te laten voldoen aan deze drie eisen.

Legkippen

Met ingang van 1 januari 2012 is het houden van kippen in de legbatterijen niet langer toegestaan. Dit verbod is vastgelegd in de Europese regelgeving en is ook meegenomen in het Legkippenbesluit 2003. Vanaf 2012 moeten legkippen worden ondergebracht in andere huisvestingssystemen.

Vleeskuikens

Specifieke welzijnsvoorschriften voor vleeskuikens zijn opgenomen in het Vleeskuikenbesluit 2010. Dit is nog niet in werking getreden: de Tweede Kamer moet zich er nog over uitlaten. De eisen voor het houden van vleeskuikens variëren, afhankelijk van de gekozen bezettingsdichtheid in de stal. Zeker is dat stapsgewijs aanvullende voorwaarden van kracht worden. Deze hebben te maken met het voorkomen van hakdermatitis en voetzoollaesies. Per koppel vleeskuikens mag niet meer dan een bepaald aantal dieren verschijnselen vertonen van die aandoeningen. Gebeurt dat wel, dan voldoet de vleeskuikenhouder niet langer aan de voorwaarden voor de maximale bezettingsdichtheid. Op 1 januari 2011 wordt de norm voor hakdermatitis van kracht. Per 1 juli 2012 gaat de norm voor voetzoollaesies in. Deze norm vervangt op termijn de norm voor hakdermatitis en wordt daarna stapsgewijs aangescherpt. Dit gebeurt voor het eerst per 1 juli 2014.

Kalverhouderij

Binnen de kalverhouderij gaat, voor zover nu bekend, niet veel veranderen op de korte termijn. Eind 2010 wordt wel gekeken of aanscherping van de welzijnseisen noodzakelijk is in deze sector.

Melkgeiten

Voor melkgeiten geldt, net als voor de kalverhouderij, dat er geen specifieke nieuwe welzijnseisen worden gesteld op de korte termijn. Wel zijn er aandachtspunten opgesteld waar dit jaar naar gekeken wordt. De eerste is het verder ontwikkelen en praktijkrijp maken van het concept 'lammeren bij de geit'. De tweede is het aanbieden van klimmogelijkheden. De derde is het zoeken van alternatieven voor de export van levende geitenbokjes. Verder is het aanbrengen van schuurmogelijkheden een aandachtspunt. Tot slot wordt er gekeken naar de mogelijkheden om te zorgen voor voldoende beschutting en bescherming tegen hitte, wind en regen.

Het is wel duidelijk dat je als boer niet om welzijnseisen voor je dieren heen kunt. Belangrijk is dat zowel boeren als consumenten zich – nu en in de toekomst – kunnen vinden in de manier van agrarisch ondernemen in Nederland. Welzijnseisen zijn daarbij onmisbaar. ←

ILLUSTRATIE: HENK VAN RUTENBEK